

5 ปี สภาครู และบุคลากร ทางการศึกษา

สรุปบรรยายพิเศษ จากการจัดประชุมประชาพิจารณ์ แผนยุทธศาสตร์ครูสภา
ในช่วงพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554)
ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 11 มิถุนายน 2551 ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์
โดย **ศ.ดร.วิจิตร กรีลอัน** อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

**รมัสนิการพระคุณเจ้า เรียนเลขาธิการคุรุสภา กรรมการคุรุสภา
กรรมการมาตรฐานวิชาชีพ และผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่าน**

วันนี้มีความยินดีที่มีโอกาสได้มาร่วมงานกับคุรุสภาอีกครั้ง และเป็นวันที่คุรุสภามีอายุครบ 5 ปีในวันนี้ ทั้งที่ความจริง คุรุสภามีอายุมากกว่านั้นเยอะ แต่การทำหน้าที่ของสภาครูฯ ตาม พ.ร.บ.ได้ทำเต็มที่ตั้งแต่พระราชบัญญัติมีผลบังคับใช้ เมื่อ 12 มิถุนายน 2546 ผมขอแสดงความชื่นชมคุรุสภาในฐานะองค์กรวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ทำให้การพัฒนาวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงจากที่ได้บัญญัติไว้ในการระดมความคิดเห็นทำให้เกิดเป็นจริง ตรงนี้เป็นสาระสำคัญมากๆ เพราะจะเห็นว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กิติ พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ดี ได้กำหนดให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง จำเป็นต้องมีสภาวิชาชีพชั้นสูงทำหน้าที่รับผิดชอบ ซึ่งในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาคุรุสภาได้ทำหน้าที่นี้จนทำให้ฐานะความเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่กระจางชัดขึ้น

ถ้าไปดูในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 นั้นมุ่งให้ความสำคัญกับการยกระดับวิชาชีพครู และให้ความสำคัญกับครูและบุคลากรทางการศึกษา ในฐานะเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาไปสู่ความสำเร็จ พูดสั้นๆคือได้ฝากความหวังในการปฏิรูปการศึกษาไว้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา

เราคงชินกับสิ่งที่เราพูดกันติดปากว่าการปฏิรูปการศึกษา ในแง่ของการบริหารจัดการก็เน้นที่การกระจายอำนาจโดยตรงให้สถานศึกษาเป็นฐาน. เพราะถือว่าผลของการศึกษาเกิดขึ้นที่สถานศึกษา และถือว่าผลของการศึกษาจะดีหรือเลวก็อยู่กับความเข้มแข็งและความพร้อมของสถานศึกษาเป็นสำคัญ จึงมักมีการพูดว่ายึดสถานศึกษาเป็นสำคัญ

ในระดับสถานศึกษาที่จะมีบุคลากรหลักคือครูและผู้บริหารสถานศึกษา และอาจมีบุคลากรอื่นในฝ่ายสนับสนุนครูกับผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ขับเคลื่อนเรื่องการศึกษา และรับผิดชอบในระดับสถานศึกษา ซึ่งผมถือว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูถือว่าเป็นชนพลภาคสนามด้านการศึกษาไทย และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงคนสำคัญที่สุดที่จะขยายผลไปสู่ผู้เรียน ตรงนี้ก็เป็นการเน้นอีกครั้งถึงว่าการปฏิรูปการศึกษา มุ่งที่จะยกระดับมาตรฐานคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญและสร้างความเข้มแข็งให้สถานศึกษา โดยหวังผลว่าการปฏิรูปการศึกษาจะเกิดผลสำเร็จได้ ถ้าทำสิ่งเหล่านี้ได้ตามเป้าประสงค์

เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็ต้องยกระดับมาตรฐานของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สูงขึ้น เพื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่ท้าทายและมีโอกาสหลีกเลี่ยงได้

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการประมวลและการประเมินทั้งจากหน่วยงานภายในและภายนอกทางการศึกษาของไทยทุกระดับ ทุกประเภทกำลังอยู่ในอาการที่นำเป็นห่วงและคุณภาพตกต่ำ ซึ่งมีการจัดอันดับการศึกษาใน 60 ประเทศ เราก็จะอยู่ในระดับที่ซึ่งน่าห่วง เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ต้องการปฏิรูป คือ

ปฏิรูปการเรียนรู้สู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพคนไทย ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหลายฉบับก็เน้น โดยเฉพาะตั้งแต่แผนพัฒนาฉบับที่ 8 เป็นต้นมาจะให้ความสำคัญในเรื่องคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ต้องพัฒนาให้คนเป็นคนดี มีความรู้ โดยใช้การศึกษาพัฒนาคน เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วก็ต้องมีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่สูงขึ้น แล้วในที่สุดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติก็กำหนดไว้ 1 หมวดที่ว่าด้วยครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่กำหนดการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษาแบบครบวงจร โดยโจทย์สำคัญคือต้องการพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งเมื่อใดก็ตามเราจะเรียกวิชาชีพใดเป็นวิชาชีพชั้นสูงได้นั้นต้องมีลักษณะ 3-4 ประการดังนี้

1) เป็นบริการเฉพาะไม่เหมือนใครและไม่ใคร่เหมือน ซึ่งถ้าบริการไม่ดี ไม่มีคนที่มีคุณภาพก็จะส่งผลกระทบใหญ่หลวงต่อสวัสดิการและสวัสดิภาพของสังคม ถ้าพูดถึงแพทย์ก็เข้าใจง่ายไม่หายก็ตาย และวิชาชีพใดที่ทำให้คนหายหรือตายได้ก็จะบอกว่าวิชาชีพนั้นสำคัญ ล้วนคู่ให้บริการแก่ประชาชนแล้ว ถึงอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ก็ยังไม่หายหรือตาย แต่หากับตายทั้งเป็นเพราะคนที่ผ่านการศึกษแล้วเข้ามาอยู่ในสังคมไม่ได้ก็เท่ากับตายทั้งเป็น เพราะฉะนั้นในทุกสังคมเขาก็มองว่าวิชาชีพครูเป็นแม่ของวิชาชีพทั้งหลายเพราะถ้าไม่มีวิชาชีพครูวิชาชีพอื่นก็ไม่เกิด

2) เป็นวิชาชีพที่ใช้วิธีการแห่งปัญญาในการให้บริการ เพราะต้องทำโดยคนที่มีความรู้ความสามารถ รู้ทั้งสารรู้ทั้งวิธีการ ดังนั้นจึงต้องเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาอบรมที่มากพอ ถึงจะทำได้ ซึ่งคำว่ามีความรู้มากพอ ก็คืออย่างน้อยต้องจบปริญญาตรี แต่ปัญหาการได้รับความรู้มากพอก็เป็นข้อถกเถียงกันใหม่อีกครั้งว่าควรจะทำให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงได้นั้นจะต้องมีการกำหนดให้แยกขึ้นจากเดิม เพราะวิทยากรต่างๆ มีความก้าวหน้ามากขึ้น หากความรู้ไม่พอก็จะมีปัญหาในการสอน ดังนั้นจึงมีการกำหนดใหม่เป็นหลักสูตร 5 ปี ซึ่งกำลังมีผลผลิตในปีนี้

3) ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพที่เป็นตัวกำกับกรปฏิบัติวิชาชีพของผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ดังนั้นจำเป็นต้องมีสภาเกิดขึ้นเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์มาตรฐานและการปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู และบุคลากรทางการศึกษา อำนาจหน้าที่ที่กำหนด 4 ด้านก็คือ กำหนดมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งการที่วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพควบคุม มีกฎหมายคุ้มครอง และมีการจัดตั้งสภาวิชาชีพครูมาควบคุมและรักษามาตรฐานวิชาชีพครู เป็นการให้ความสำคัญกับวิชาชีพครูเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผมถือว่าคุรุสภาเป็นองค์กรพิทักษ์มาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพครูของประเทศไทย

ย้อนหลังไปอีกครั้งหนึ่ง ตั้งแต่มีการออกพระราชบัญญัติขึ้นมารองรับวิชาชีพครูในฐานะที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง คุรุสภาก็ได้ดำเนินการตามหน้าที่ครบทั้ง 4 ด้าน ได้ผลอยู่ในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะการกำหนดมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ ถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ การรับรองปริญญา ประกาศนียบัตร รวมทั้งการผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษาในฐานะเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยเฉพาะมาตรฐานในการผลิตครูหลักสูตร 5 ปีดังที่กล่าวมาแล้ว

ส่วนเรื่องการออกใบอนุญาตเป็นการจัดให้ครูประจำการได้รับใบอนุญาต เป็นการจัดการให้เข้าระบบโดยใช้คุณวุฒิเดิมตามที่กำหนดไว้ในส่วนที่เป็นครูอยู่แล้ว เพราะการออกมาตรฐานใหม่จะทำให้ครูเก่าไม่สามารถเดินตามได้ ดังนั้นการจัดให้ครูประจำการได้รับใบอนุญาต โดยใช้คุณวุฒิเดิมจึงเป็นการทำที่ถูกต้องแล้ว

สิ่งที่คุรุสภาได้ทำในช่วงนี้และผมประทับใจ คือ การพัฒนาครูที่ขาดคุณสมบัติให้เข้าสู่ระบบ เช่น การกำหนดให้ผู้บริหารต้องจบปริญญาตรีทางการบริหาร ก็มีจำนวนหนึ่งที่ไม่จบคุรุสภาก็จะไปร่วมมือกับสถาบันฝ่ายผลิตเปิดป.บัณฑิต 1 ปี ซึ่งก็เป็นการพัฒนาให้ผู้บริหารมีคุณสมบัติตามระบบ และก็คือ

ว่าคุรุสภาได้จัดระบบและช่วยพัฒนาให้เข้าระบบ ถือเป็นขั้นตอนสำคัญ ตรงนี้ถือเป็นผลงานสำคัญของคุรุสภาที่ช่วยในการพัฒนาวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงและวิชาชีพควบคุม เข้าสู่ระบบตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ถึงแม้ยังไม่สมบูรณ์ 100% แต่การทำได้ถึงขนาดร่วมล้านคนที่สามารถออกใบอนุญาตได้ก็ถือว่าเป็นความสำเร็จที่น่าภาคภูมิใจ

ที่กล่าวมาเป็นการมองย้อนไปข้างหลัง ส่วนที่จะกล่าวต่อไปเป็นการแลไปข้างหน้า โดยถ้าเอาภารกิจหลัก 4 ประการเป็นตัวตั้ง คิดว่าไม่ใช่ว่าข้างหน้าต่อไปต้องเน้นบทบาทด้านการพัฒนาและการกำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพให้มากขึ้น ความจำเป็นระยะแรกที่ต้องไม่จัดให้เข้าระบบก็ต้องเร่งทำ แต่การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้มีใบอนุญาตมีมาตรฐานสูงขึ้นต้องเป็นส่วนสำคัญ เพราะถือเป็นเจตนารมณ์สำคัญของการเป็นวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งช่วงที่ทำได้มากก็คงเป็นช่วงของการต่อใบอนุญาตทุก 5 ปี ถ้าคุรุสภาใช้ช่วงนี้เป็นช่วงของการเสริมเติมเพื่อให้มีมาตรฐานจริงๆ ซึ่งคุรุสภาอาจไม่ต้องทำเองแต่อาจทำในรูปเครือข่ายกับหน่วยงานฝ่ายผลิตและฝ่ายใช้ครู

การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพด้านการบริหารนั้น กำหนดให้ต้องจบปริญญาทางการบริหาร ซึ่งทั้งปริญญาตรีและปริญญาโท แต่ผมคิดว่าน่าจะกำหนดเป็นระดับปริญญาโททางด้านบริหารการศึกษา เพราะในระดับสถานศึกษาบุคคลที่จะเป็นผู้ทำการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญก็คือผู้บริหาร และตอนนี้ทั่วโลกเขาก็กำหนดมานานแล้วว่าให้ผู้บริหารสถานศึกษาจบปริญญาโท ซึ่งจากการดูผู้ประกอบการวิชาชีพใน 4 กลุ่ม คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ครู และศึกษานิเทศก์ ผมเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งที่กำหนดให้ศึกษานิเทศก์จบปริญญาโท แต่ผู้บริหารกำหนดไว้ต่ำไป ก็ไม่ต่างกันเพราะต้องทำให้เข้าระบบก่อน แต่ผมขอเสนอว่าในอีก 5 ปีข้างหน้า ควรให้ความสำคัญตรงนี้ด้วย

เรื่องเกี่ยวกับคุณภาพมาตรฐานของวิชาชีพนั้นคุรุสภามีหน้าที่กำหนดเกณฑ์ แต่คุณภาพมาตรฐานนั้นขึ้นอยู่กับสถาบันฝ่ายผลิตเป็นสำคัญ ดังนั้นการรับรองปริญญา ประกาศนียบัตรของสถาบันต่างๆก็ต้องดูให้ดี ตรงตามคุณสมบัติที่คุรุสภากำหนดด้วย เพราะทุกวันนี้เมืองไทยกำลังบั่นทอนในเรื่องของการแข่งขันของสถานศึกษาในเชิงธุรกิจ

ปัญหาของการศึกษาไทยอีกอย่างคือ กำหนดผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษาไว้ 4 กลุ่มพอหรือเปล่า เพราะผมคิดว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็กน่าจะมียะเยาะกว่านี้ น่าจะมีวิทยากรที่เกี่ยวข้องกับการอบรมครูแนะแนวไว้ เพราะทุกวันนี้ปัญหานักเรียน นักศึกษาฆ่าตัวตายมีเยอะ ตรงนี้ครูแนะแนวน่าจะเป็นที่ปรึกษาให้แก่เด็กได้ แต่น่าจะแยกไปอีก

ต่างหากเลยเป็นนักจิตวิทยาก็ได้ ทำหน้าที่แนะนำอย่างเดียว
ไปเลย เพราะทุกวันนี้เราหวังแต่พึ่งครูให้ทำหน้าที่หลายอย่าง
เป็นทั้งครูผู้สอน ครูแนะแนวไปด้วย จึงทำให้ทำหน้าที่ได้ไม่
สมบูรณ์ ปัญหาเด็กไม่มีที่ปรึกษาแล้วหาทางออกไม่ได้จึงเกิด
ตามมา

ในขณะที่เดียวกันเรื่องเทคโนโลยีการศึกษาทุกวันนี้ได้เข้า
มามีบทบาทมากขึ้นในยุคที่เรามีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
มากขึ้นตามลำดับ ดังจะเห็นได้จากกรณีโครงการโรงเรียน
ในฝัน โรงเรียนเทคโนโลยี แต่ขาดนักเทคโนโลยีการศึกษา
ในที่สุดก็ตกเป็นเครื่องมือของฝ่ายผู้ชาย ใช้ได้มีล่องปีกบินอภิว
ล้ำสมัย จึงควรมีนักเทคโนโลยีการศึกษาหรือไม่เมื่อโรงเรียน
จำเป็นต้องนำเทคโนโลยีมาใช้

หรือแม้แต่บัณฑิตผลิต ทางหน่วยงานภายนอกก็มีการ
พัฒนามากขึ้น ลมค. สกอ. ซึ่งน่าจะมึ้นักวัดผลที่จะแนะนำครู
ในเรื่องเหล่านี้หรือเปล่า ผมไม่ได้ทำให้บุคลากรเหล่านี้มี
ใบอนุญาตเพียงแต่ชี้ให้เห็นว่าถึงเวลาแล้วหรือยังที่จะมีนักวัดผล
ประจำโรงเรียน

อีกเรื่องหนึ่งของการพัฒนา สิ่งที่เขากังวลมากที่สุดและ
ไม่มีใครทำ ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของการศึกษา คือการ
ขาดภาวะผู้นำและความเข้มแข็งของผู้นำที่ขับเคลื่อน
การศึกษาของประเทศ เราบอกว่าภาวะผู้นำก็ควรจะมีที่ตั้งแต่
อยู่ที่สถาบันฝ่ายผลิต แต่บางคนก็บอกว่าควรอยู่ที่สถาบันผู้ให้
หรือก่อนเข้าสู่วิชาชีพ ตรงนี้น่าจะมีสถาบันที่พัฒนาอย่าง
วัดไร่ขิงทำ

ท้ายที่สุดในเรื่องของการกำกับดูแลผู้ได้รับใบอนุญาต
ปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณอย่างเคร่งครัด ก็ควรมี
มาตรการ sanction ที่ดีซึ่งควรทำอย่างเข้มงวด เพราะตอนนี้มี
เสียงเรียกร้องจากประชาชนค่อนข้างมาก เราจะตอบคำถาม
และประกันแก่ประชาชนได้อย่างไรว่าผู้ที่ได้รับใบอนุญาต
ประกอบวิชาชีพไปแล้ว ได้ปฏิบัติงานสมกับการเป็นวิชาชีพ
ชั้นสูง ซึ่งตรงนี้เราก็มีการรณรงค์คุรุสภา กรรมการมาตรฐาน
วิชาชีพ และมีมาตรการที่กำกับอยู่แล้ว ก็อยากฝากในแผน
ยุทธศาสตร์คุรุสภาที่จะจัดทำ

เขียนโดยสรุปในฐานะที่เคยเป็นผู้กำกับสภาครูและ
บุคลากรทางการศึกษาตรงนี้ ในฐานะรัฐมนตรี 1 ปีกับ
4 เดือน ผมมีความสบายใจอย่างยิ่งที่ได้ทำงานกับคุรุสภา
และพอใจกับผลงาน ในการทำหน้าที่ไม่ว่าจะเป็นกรรมการ
คุรุสภา หรือสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ในโอกาสที่
ครบรอบ 5 ปีและกำลังส่งไปสู่ออนาคตที่สดใส ก็ขอเอาใจ
ช่วยให้ประสบความสำเร็จยิ่งขึ้นตลอดไป ■